

КОНЦЕПЦІЯ
РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ
В АВТОНОМНІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРИМ

Керівник проекту:

Прималенний О. О.
лауреат Державної премії республіки Крим,
кандидат географічних наук

Керівник робочої групи:

Зубарєв В. В.
Голова Кримської колегії адвокатів,
заслужений юрист України

Робоча група: С. Г. Івлєв, О. П. Котов, В. В. Ляхов, Л. В. Лук'янчикова, М. В. Тацій,
В. І. Храпак, Д. В. Шестітко

В Концепції визначені мета, предмет діяльності, основні завдання, функції та базові принципи, етапи, передумови впровадження та розвитку електронного урядування на рівні системи місцевого самоврядування, його невід'ємні особливості в умовах криз та в цілому державна політика в цій сфері. Запропоновано категорійно-понятійний апарат, механізми управління розвитком місцевого е-урядування, надання електронних послуг.

Севастополь – 2010

Концепція підготовлена за фінансової підтримки Міжнародного фонду "Відродження"

ЗМІСТ

1. Принципи розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим як системи е-урядування на рівні місцевого самоврядування з регіональним центром	3
1.1. Категорійно-понятійний апарат місцевого е-урядування	4
1.2. Регіональна політика розвитку місцевого е-урядування.....	5
2. Передумови розвитку місцевого е-урядування.....	6
3. Мета, предмет діяльності та основні завдання розвитку місцевого е-урядування....	8
4. Особливості нормативно-правового забезпечення розвитку місцевого е-урядування	8
5. Надання електронних послуг з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.....	10
5.1. Місцева політика створення та передачі місцевих інформаційних е-ресурсів.....	10
5.2. Організація "зворотного зв'язку" з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.....	13
5.3. Особливості захисту інформації при використанні е-технологій.....	15
6. Е-демократія на рівні місцевого е-урядування.....	16
7. Етапи розвитку місцевого е-урядування.....	17
8. Управління розвитком місцевого е-урядування.....	18
9. Місьцеве е-урядування в умовах криз.....	18
10. Очікувані результати місцевого е-урядування.....	19
11. Післямова	19

1. Принципи розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим як системи е-урядування на рівні місцевого самоврядування з регіональним центром

Принципи розвитку електронного урядування в Автономній Республіці Крим (надалі – АР Крим) виникають із загальних засад електронного урядування в Україні, відповідають їх вимогам та поширюють їх зміст особливостями організації електронного урядування на рівні системи місцевого самоврядування з регіональним центром:

1. Процес розвитку місцевого е-урядування в АР Крим є невід’ємною частиною загального розвитку електронного урядування в Україні.

2. Концепція розвитку електронного урядування в АР Крим є складовою частиною Концепції розвитку електронного урядування в Україні, яка поширює її зміст особливостями організації електронного урядування на рівні системи місцевого самоврядування у містах, селах та селищах з регіональним центром (надалі – населені пункти).

3. Регіональна організація електронного урядування об’єднує суб’єктів електронного урядування населених пунктів із правом територіальних громад самостійно вирішувати місцеві питання в рамках Конституції та Законів України (надалі – місцеве е-урядування).

4. Організація розвитку місцевого е-урядування має бути типовою для усіх населених пунктів як адміністративно-територіальних вічок АР Крим та обпирається на інформаційно-аналітичні ресурси щодо соціальних, економічних, природоохоронних і ландшафтно-екологічних проблем та перспектив їх розвитку.

5. Створення та облік основних груп місцевих інформаційних ресурсів повинно обпирається на однакову структуру їх організації, у тому числі щодо:

розробки Статуту населеного пункту, структура якого має передбачати повний опис можливостей та завдань територіальної громади й органів місцевого самоврядування як єдиної системи функціонування і розвитку матеріальної та фінансовій основи, виробничих відносин в результаті їх використання;

визначення системи критеріїв соціальних, економічних, природоохоронних та ландшафтно-екологічних вимог до підвищення якості життя як передумови усвідомленої якості розвитку;

створення програм та проектів інформатизації органів місцевого самоврядування як інструменту реалізації вимог Статуту населеного пункту, які повинні відповідати Національній програмі інформатизації, відповідній регіональній програмі і включати в себе територіальні частини галузевої та регіональної програм з урахуванням місцевих особливостей та можливостей;

ведення кадастру містобудівних об’єктів задля інвентаризації земельних, майнових та кадастрових справ територіально-господарських комплексів на кожного землекористувача (забудовника);

формування та впровадження містобудівних планів та правил забудови і використання територій населених пунктів як інструментів втілення заданих критеріїв розвитку із урахуванням інтересів держави, фізичних осіб та їх об’єднань на прикладі вже створених місцевих нормативних актів: "Порядок формування та виконання програми і проекту інформатизації Джанкойської міської Ради як органу місцевого самоврядування міста Джанкой", "Організація забудови та використання території міста Севастополя як екополіса сучасними методами та засобами управління розвитком".

1.1. Категорійно-понятійний апарат місцевого е-урядування

Категорійно-понятійний апарат місцевого е-урядування спирається на поняття Концепції розвитку е-урядування в Україні та доповнює її перелік визначеннями, що додатково потрібні у категорійно-понятійному апараті місцевого е-урядування:

Електронна місцева Рада - орган місцевого самоврядування, який представлений у інформаційному середовищі за допомогою електронних інформаційно-комунікаційних технологій.

Єдиний регіональний WEB-портал АР Крим - центральна частина електронної інформаційної системи місцевого е-урядування, яка призначена для інтеграції та маршрутизації потоків інформації між WEB-сайтами (WEB-сторінками) її суб'єктів, а також між ними та центральними й місцевими органами виконавчої влади, забезпечує доступ до інформації та надання електронних послуг через мережу Інтернет на його рівні.

Функціональне автоматизоване робоче місце (АРМ) – апаратно-програмний комплекс збору, обробки, створення, зберігання та передачі інформації за функціональними обов'язками користувача.

Індекс готовності місцевого е-урядування - сукупність показників (індикаторів), що характеризують стан інформаційного середовища місцевого е-урядування та рівня забезпечення доступу до інформаційних ресурсів місцевих органів влади; головним чином технологічна інфраструктура й "комп'ютерна компетентність" з метою визначення того, як місцеві органи влади використовують можливості інформаційно-комп'ютерних технологій для створення умов доступу громадянина, суспільства, держави та представників бізнесу до інформаційних ресурсів системи місцевого самоврядування.

Інформаційне середовище е-урядування - сукупність інформаційних ресурсів, технічних і програмних засобів зберігання, обробки і передачі інформації.

Інформаційне суспільство - орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині у повній мірі реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

Місьцеве е-урядування - сучасна форма організації місцевого самоврядування в населених пунктах, як складова державного е-урядування за допомогою електронних інформаційно-комунікаційних технологій.

Місцевий інформаційний ресурс - сукупність інформаційно-аналітичних даних для наповнення протоколів зв'язку суб'єктів інформаційного середовища е-урядування.

Регіональний центр е-урядування в АР Крим – єдиний регіональний центр е-урядування в АР Крим, через е-портал якого в режимі "зворотного зв'язку" взаємодіють суб'єкти системи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, регіональні та державні органи влади з питань формалізованого переліку та протоколу обміну даними.

Система місцевого самоврядування – сукупність територіальної громади та органів місцевого самоврядування населеного пункту, які є самостійними адміністративно-територіальними одиницями.

Місцева політика інформаційно-аналітичній підтримки е-урядування - сукупність основних напрямів і способів інформатизації органів місцевого самоврядування, щодо створення інформаційних ресурсів та їх використання на встановлення місцевих та загальнодержавних пріоритетів розвитку інформаційного середовища і створення умов переходу до інформаційного суспільства.

1.2. Регіональна політика розвитку місцевого е-урядування

Регіональна політика розвитку місцевого е-урядування як складова державної політики е-урядування є одним з основних засобів розбудови в населених пунктах, регіонах та державі інформаційного суспільства. Вона визначає місцеву політику е-урядування та сприяє на рівні територіальних громад розвитку партнерства та підвищення ефективності діяльності всіх суб'єктів місцевого і державного е-урядування, фізичних та юридичних осіб, влади та суспільства України.

Реалізація політики місцевого е-урядування передбачає: формування та реалізацію місцевої політики розвитку е-урядування як невід'ємної складової державної політики е-урядування України та суттєвого прискорення позитивних соціально-економічних перетворень;

затвердження місцевої політики е-урядування в Статуті населеного пункту із змістом, що відповідає моделі ринкової економіки із зміною, у тому числі, принципів:

громадського самоврядування щодо прав та відповідальності громадян за участь у плануванні розвитку міста, керування власністю у вигляді містобудівних об'єктів, формування доходної частини місцевого бюджету, створення робочих місць, дотримання вимог техногенній, санітарній та природоохоронній безпеки виробництва;

структури та функцій органів місцевого самоврядування щодо відкритості прав та відповідальності усіх посадових осіб, їх участі та функцій у плануванні розвитку населеного пункту, формуванні і витрат бюджету та інше;

порядку взаємодії громад та органів місцевого самоврядування між собою, суспільством, фізичними та юридичними особами;

вимог (до чиновників) та преференцій (громадянам) до знання е-технологій та підтримки учбового процесу методом дистанційної освіти на базі учбових тренажерів;

цілеспрямовану узгоджену діяльність територіальних громад та органів місцевого самоврядування на впровадження у населених пунктах е-демократії шляхом удосконалення "зворотного зв'язку" місцевого е-урядування із комунікацією міжміських (сільських, селищних) зв'язків через єдиний регіональний центр е-урядування у м. Судак, що згідно Меморандумом взаємодії із Радою Міністрів АР Крим;

підвищення ефективності інформатизації адміністративних процесів в органах місцевого самоврядування шляхом створення цільових АРМ для виконання найбільш складних рутинних обов'язків усіх посадових осіб та роботі із електронною приймальною на "зворотний зв'язок";

створення на підставі АРМ посадових осіб інформаційно-аналітичної та інформаційно-комунікаційної інфраструктури місцевого е-урядування як бази інформаційних ресурсів для реалізації е-демократії, які повинні створюватися у реальному часі звітності та відповідей на запитання фізичних та юридичних осіб;

забезпечення навчання службовців, громадян, представників бізнесу застосуванню технології е-урядування;

створення системи мотивації розвитку місцевого е-урядування та використання його можливостей.

2. Передумови розвитку місцевого е-урядування

Для розуміння передумов розвитку місцевого е-урядування як окремих особливостей його стримування або прискорення, слід визначити їх основні методологічні засади забезпечення цієї діяльності в межах державної політики з питань інформатизації та е-урядування на місцевому рівні:

1. Питання правового забезпечення становлення інформаційного суспільства як передумови появи його основних важелів – е-демократії та е-урядування - регулює Закон України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" від 09 січня 2007 року. Де, зокрема, розвиток інформаційного суспільства в Україні визначається одним з пріоритетних напрямків державної політики та формується основне завдання на розвиток інформаційного суспільства в Україні.

Особливістю недостатньої якості нормативно-правового забезпечення розвитку місцевого е-урядування є відсутність достатньої законотворчої уяви про склад суспільства у цілому із населення територіальних громад, зокрема, як наслідок, де-факто виключення місцевої нормотворчості із поняття "державне управління".

2. В Законі України "Про Національну Програму інформатизації" визначаються загальні основи формування, виконання та корегування Національної Програми інформатизації, яка пропонує, у свою чергу, стратегію рішення проблем забезпечення інформаційної підтримки соціально-економічної, науково-технічної, захисної (оборонної), національно-культурної та іншої діяльності в сферах загальнодержавного значення. Вона також включає: Концепцію Національної програми інформатизації; сукупність державних програм з інформатизації; галузеві програми і проекти інформатизації; регіональні програми і проекти інформатизації; програми і проекти інформатизації органів місцевого самоврядування (надалі – місцева програма інформатизації).

Особливістю недостатньої якості нормативно-правового забезпечення розвитку місцевого е-урядування є відсутність "укладеного права" на створення її базового елементу у вигляді місцевої програми інформатизації та конкретизації поняття "територіальна частина регіональної та галузевих програм" у її складі.

3. За Законом України "Про Національну програму інформатизації", програма направлена на вирішення комплексу взаємозв'язаних окремих завдань (проектів) інформатизації, націлених на реалізацію пріоритетних напрямів створення сучасної інформаційної інфраструктури України за рахунок концентрації і раціонального використання фінансових, матеріально-технічних і інших ресурсів, виробничого і науково-технічного потенціалу держави, а також координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності і громадян у сфері інформатизації, а також формування системи національних інформаційних ресурсів.

Особливістю недостатньої якості нормативно-правового забезпечення розвитку місцевого е-урядування є формування нормативно-правового поля у міру прийняття загальнодержавних актів і за їх ініціативою.

З наведених проблем реалізаційної основи, що необхідна для розвитку місцевого е-урядування в АР Крим, слід зазначити, що міжнародна практика розробок і впровадження електронного уряду яскраво вираженого напряму стосовно умов місцевого самоврядування в зарубіжних країнах також до цих пір не спостерігається. Але логіка розвитку саме цієї ідеї в зарубіжних країнах з часів її зародження у першій половині ХХ століття, не може бути прикладом для України:

за відсутністю досі відповідного сучасній моделі ринкової економіки приватного права на власність взагалі та на інформацію, як власну річ, зокрема;

за наявністю "де-юре" однакового подання "прилюдного права":

на інформацію, що створена за державні кошти та є власністю держави, але "де-факто" не має через це прилюдності;

на інформацію, що створена за кошти місцевого самоврядування та є власністю представницького органу територіальної громади, тобто "де-факто" прилюдною.

Таким чином, можливі такі окремі висновки щодо передумов розвитку е-урядування:

1. Розвиток системи е-урядування в Україні має ті ж особливості, що і в інших країнах, рівень розвитку в яких залежить, в першу чергу, від фінансової складової.

2. Світова практика не виділяє досить різкої особливості формування і діяльності е-урядування в умовах місцевого самоврядування, оскільки електронним технологіям це просто байдуже, але проблеми е-демократії в Україні стосуються більш проблеми перехідного періоду суспільної свідомості до усвідомлення кожним громадянином:

ідеології соціальної, правової, демократичної держави на підставі володіння народом України умовами та ресурсами життєдіяльності у вигляді розподілу цієї матеріальної та фінансової основи між територіальними громадами;

відповідальності кожного чиновника за якість та прозорість цього розподілу;

відповідальності кожного громадянина за наслідки володіння якимось майном;

відповідальності органів влади та суспільства за захист приватного права фізичних та юридичних осіб шляхом протидії збору інформації про них та втручання в їх приватне життя без їх згоди за наслідками розвитку е-технологій.

3. Впровадження і розвиток "е-урядування" в умовах Криму і взагалі в умовах місцевого самоврядування викликає необхідність враховувати визначену "чисто кримську специфіку" і місцеві особливості: множинність різних рас, національностей, конфесій та деяку нестабільність суспільно-економічного розвитку у зв'язку з цим.

4. Основними перешкодами до впровадження електронних технологій є низьке фінансування і недостатня правова і технічна культура населення, опірність комп'ютеризації і незацікавленість в технологічному прогресі.

5. Відсутність у мешканців - членів територіальних громад, - відчуття і відповідальності колективного власника, що наводить до недорозвинення та перекосам в міській інфраструктурі, економічній стагнації і дискримінації прав мешканців з боку самих органів самоврядування, для яких реалізація різного роду програм з вдосконалення системи управління і розвитку місцевого бізнесу, комунальної власності, культури, освіти та інших сторін діяльності територіальної громади, представляє собою вельми складне організаційне завдання.

6. Для створення реальної інформаційної рівності потрібно удосконалення структури та якості достатньо великої кількості WEB-сайтів органів влади, населених пунктів, закладів, підприємств і господарств, багато з яких структурно далекі від досконалості, логічно не підпорядковані будь-якій системі, що погіршується відсутністю стандартів, регламенту роботи та ін..

7. Необхідно внести зміни до Закону України "Про звернення громадян" в частині регламентації процедури дистанційного звернення громадян (порядок подачі такого звернення, терміни розгляду і т. ін.).

3. Мета, предмет діяльності та основні завдання розвитку місцевого е-урядування

Метою розвитку місцевого е-урядування в АР Крим є розвиток е-демократії між фізичними особами та їх корпоративними і громадськими об'єднаннями у складі його територіальних громад (як вічок інформаційного суспільства) з органами місцевого самоврядування та іншими органами влади.

Предмет діяльності розвитку місцевого е-урядування в АР Крим полягає у досягненні європейських стандартів якості електронних послуг, відкритості та прозорості влади для фізичних та юридичних осіб, їх корпоративних та громадських об'єднань.

Основними завданнями розвитку місцевого е-урядування для задоволення потреб суб'єктів місцевого е-урядування є:

забезпечення передумов щодо створення суб'єктами місцевого е-урядування електронних інформаційних ресурсів та протоколів зв'язку (обміну даними) на підставі узгоджених програм та проектів інформатизації органів місцевого самоврядування;

підвищення якості та доступності інформаційно-комунікаційних технологій;

усунення перешкод з підвищення якості е-послуг для фізичних та юридичних осіб, спрощення процедур та зниження витрат на їх отримання;

забезпечення належного рівня інформаційної безпеки;

забезпечення відкритості інформації про діяльність органів місцевого самоврядування, розширення доступу до неї та надання можливості безпосередньої участі фізичних осіб та їх корпоративних і громадських об'єднань у процесах підготовки та експертизи проектів рішень, що приймаються на рівні органів місцевого самоврядування;

забезпечення прав фізичних та юридичних осіб на віддалений доступ до всіх видів відкритої державної та "комунальної" інформації, що має індивідуальну та суспільну значимість;

системо утворююче законодавче забезпечення місцевої нормотворчості.

Організаційні та технологічні основи місцевого е-урядування повинні забезпечувати вимоги Концепції розвитку державного е-урядування в Україні з урахування місцевих можливостей та особливостей.

4. Особливості нормативно-правового забезпечення розвитку місцевого е-урядування

Із категорії особливих нормотворчих Актів Верховної Ради та Ради Міністрів АР Крим, що регулюють сферу інформатизації суспільства в АР Крим у складі його територіальних громад та створюють основу для розвитку місцевого е-урядування, можливо вибірково віднести наступні:

1. Постанову Верховної Ради АР Крим "Про республіканську програму інформатизації загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних и вищих учбових закладів Автономної республіки Крим до 2010 року", розроблено з метою реалізації Державної програми "Інформаційні та комунікаційні технології освіти та науки" на 2006-2010 роки.

2. Постанову Ради Міністрів АР Крим "Про затвердження Плану заходів щодо створення республіканської системи електронного інформаційно-бібліотечного ресурсу".

3. Постанова Ради Міністрів АР Крим "Про республіканський електронний реєстр інвестиційних (інноваційних) пропозицій (проектів) і інвестиційних майданчиків", затверджена відповідно до Постанови Ради Міністрів АР Крим 24.10.2006 р. "Про підсумки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим за 9 місяців 2006 року і заходах по виконанню постанови Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2006 року з ме-

тою залучення інвестицій в економіку Криму", що встановили порядок формування і супроводу республіканського електронного реєстру інвестиційних і інноваційних проектів і пропозицій, що затвердили типові форми відповідних паспортів.

4. Розпорядження Ради Міністрів АР Крим "Про порядок використання електронної пошти для термінового обміну службовими документами з центральними органами виконавчої влади", яке встановило та підтвердило порядок обміну службових документів із центральними органами влади та управліннями.

5. Постанова Ради Міністрів АР Крим "Про електронний обіг коштовних паперів та Кримський республіканський депозитарій" за 1996 г., N 6, з метою забезпечення контролю за обігом коштовних паперів та недопущенню можливості правопорушень при здійсненні операцій з коштовними паперами.

6. Ряд інших нормативних актів.

При цьому якість місцевої нормотворчості в рамках законів та інших нормативних актів України в АР Крим має значну перспективу, якщо системну і досить ефективну організацію цієї роботи здійснити на основі використання нормотворчих можливостей органів місцевої влади, наданих законодавством про місцеве самоврядування, максимально поєднуючи положення, наприклад, Статуту територіальної громади (Статуту населеного пункту, Муніципального кодексу) та типової місцевої програми інформатизації (зміст Статуту населеного пункту та відомість виконання робіт місцевої програми інформатизації, для чого:

1. Навіть не стосуючись питань недостатності фінансування із-за мізерності місцевих бюджетів, проблем із земельною інвентаризацією і кадастром, браку кваліфікованих кадрів, політичних протиріч між показними і старанними органами влади, втручанні центральних органів влади в місцеві справи і багато чого іншого, особливо слід зауважити на потребу активізації нормативної творчості органів місцевої влади:

не вимагає доказів істина, що юридично коректна робота з формування і прийняття нормативних актів цього рівня є заставою їх успішної реалізації, важливою ознакою дотримання принципу верховенства права, показником правової культури муніципалітету. Загальні регламентуючі початки цієї діяльності містяться, зокрема, в Європейській хартії місцевого самоврядування, прийнятою Радою Європи 15.10.1985 р. ст.ст.143 і 144 Конституції України, Закону України "Про місцеве самоврядування", ст.169 Цивільного кодексу і ряду інших законів і підзаконних актів;

хоча ці нормативно-правові акти й не дають буквального переліку, вони досить детально визначають нормативні можливості місцевих органів влади;

2. При визначенні передумов організації місцевого е-урядування не слід забувати загальнотеоретичні принципи дії правової норми у просторі, в часі, по колу об'єктів і тому подібне, що сповна може бути застосовано при вирішенні багатьох неординарних питань, що виникають в муніципальній практиці, бо в той же час:

інтереси муніципальної влади легко входять в конфлікт з позицією центральних органів;

це постійно "підпитує" проблему конкретизації і розширення повноважень перших;

3. Використання різновиду правових норм сприятиме просуванню в життя багатьох рішень, хоча прямо і не передбачених, наприклад, ст.144 Конституції України, але і не заборонених нею; цілком природно, що дані документи передбачають і пропонують доповнення, зміну і прийняття нових нормативних актів, у тому числі і місцевих. Щось зараз знаходиться в компетенції місцевих Рад, якщо виходити з повноважень місцевого самоврядування, і це вже можна використовувати в роботі, а щось за його межами, і в цьому випадку бажано ініціювати законодавчу творчість держави з боку територіальної громади;

4. Найважливішою проблемою при цій діяльності є необхідність прийняття плану активних дій, направлених на контроль і вплив на зміну суспільної свідомості у місцевому самоврядуванні як частині державного устрою й індивідуальних психологічних установок. Це може бути як на певній зацікавленості самим технічним прогресом, так і на матеріальних стимул-реакціях (укладення різних договорів з наданням пільг, виділення субсидій з місцевого бюджету і тому подібне). В умовах цілеспрямованої технічної і ідеологічної пропаганди, орієнтованої, перш за все, на нові покоління, це може привести до успіху, аналогічного тому, який був досягнутий впровадженням стільникового телефонного зв'язку.

5. Надання електронних послуг з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій

Однією з основ діяльності "е-урядування" є надання адміністративних послуг на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Це означає, що мешканець населеного пункту або найждий громадянин, заповнивши певну стандартну, затвердженої форми анкети (реєстраційну картку і тому подібне) безпосередньо на сайті певного органу, або заповнивши анкету в електронній формі і приславши її електронною поштою у відповідний орган влади, може отримати ту або іншу адміністративну послугу, наприклад, реєструватися (принцип єдиного вікна) як суб'єкт підприємницької діяльності, продовжити договір оренди і тому подібне. Це завдання включає ухвалення Закону України "Про адміністративні послуги", в якому був би передбачений спосіб надання адміністративних (від органів влади) послуг, які повинні надаватися громадянам, у тому числі через Інтернет; за допомогою call-центрів і т. ін., визначення переліку адміністративних послуг, встановлення відповідальності посадових осіб за ненадання або невчасне надання тієї або іншої адміністративної послуги через Інтернет; створення або придбання програмного забезпечення для здійснення контролю за наданням адміністративних послуг з боку вищестоящих органів місцевої влади.

5.1. Місцева політика створення та передачі місцевих інформаційних е-ресурсів

Кабінет Міністрів України 4 січня 2002 року прийняв Постанову "Про порядок публікації в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади", яким затвердив Порядок публікації в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади, а також поставив в обов'язок органам виконавчої влади робити надбанням гласності через Інтернет інформацію (вміст і обсяг) про свою діяльність. Оскільки забезпеченість інформаційними ресурсами виконавчих органів влади на рівні підлеглих (прямий або подвійний) Кабінету Міністрів України здійснюється на рівні завдань галузевих та регіональних програм інформатизації, то слід було би очікувати ще й вміст територіальних частин цих програм загальнодержавного рівня у конкретній програмі інформатизації органу місцевого самоврядування конкретного населеного пункту. Бо більша частина запитань електронних послуг здійснюється на рівні життєдіяльності територіальних громад, земельних та майнових відносин, житлово-комунального господарства, ліцензування бізнесу та ін. При цьому територіальні заклади галузей та регіональних адміністрацій можуть мати з цього власну користь: зворотний зв'язок із базами місцевих інформаційно-довідкових та інформаційно-аналітичних ресурсів у реальному часі, а не із статистичного довідника за тривалий звітний період. Тому місцева політика створення та передачі місцевих інформаційних ресурсів набуває у напрямку розвитку е-урядування вкрай важливе значення. Додатково до публікації в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади населенню також потрібна інформація про стан справ розвитку території та його місце у цьому процесі: коли йдеться про якість та сплату державних або комунальних послуг, вони зазвичай сплачуються за місцем проживання за щось конкретне.

Таким чином, процедура надання та отримання електронних послуг шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій в першу чергу буде стикатиметься із фактом необхідної та достатньої кількості цих послуг, а вдруге – з їх якістю. При цьому кількість послуг за певний час може досягатися вдосконаленням як існуючого процесу їх надання "у рутинному вигляді", так і створення нових форм представлення у раніше недосяжному вигляді їх змісту та вмісту.

Наприклад, це розповсюджується на тематику, яку можливо досягти тільки за допомогою місцевої програми інформатизації:

1. "Прозора участь" громадян та їх об'єднань у громадських обговореннях під час розробки генеральних планів населених пунктів та правил забудови і використання їх територій, оскільки у цій сфері знаходяться матеріальна та фінансова основа забезпечення життєдіяльності та її якості:

а) планування міста (картографічний та текстовий вигляд):

складання програм соціально-економічного розвитку відповідних територій й охорони навколишнього середовища;

здійснення функціонального розподілу земель і визначення цільового призначення земельних ділянок;

вибір, вилучення, передача у власність, надання у користування, покупка, продаж земель;

рішення питань зміни використання й забудови земельних ділянок фізичними і юридичними особами;

встановлення умов використання і забудови земельних ділянок;

розміщення всіх видів будівництва й попереднє узгодження місця їхнього розташування, видачі дозволу на будівництво (збудову) і інші види використання земельних ділянок;

економічна оцінка територій і грошова оцінка земель, визначення ставок земельного податку, стартової ціни земельних ділянок у випадку їхнього продажу на конкурсній основі;

встановлення та зміна меж населених пунктів й інших територій, червоних ліній земельних ділянок, вулиць;

визначення територій пріоритетного розвитку й фінансового забезпечення цього розвитку (встановлення податкових пільг, дотацій і субвенцій з державних, обласних, районного бюджетів);

координація розробки програм розвитку галузей економіки;

складання реєстрів територій з особливими умовами розвитку місцевого значення;

проектування соціальної, інженерної й транспортної інфраструктури;

визначення території спільних інтересів відповідних територіальних громад (приміських територій, використання яких пов'язане з розвитком населеного пункту, що проектується), у тому числі резервуванні територій для подальшого розвитку населених пунктів;

б) запити щодо розмежування території на окремі земельні ділянки (картографічний та текстовий вигляд):

прибудинкові території існуючих і запроектованих жилих будинків;

земельні ділянки, на яких розміщують громадські споруди та інші об'єкти містобудування;

об'єкти благоустрою та озеленення;

надлишки земельних ділянок, які можуть бути використані для подальшого спорудження жилих і громадських будинків і споруд та іншого використання (при розподілі території існуючої забудови);

території загального користування;

території обмеженого користування земельною ділянкою (сервітутів), встановлених згідно з договором, рішенням суду або в іншому визначеному законом порядку

в) запити щодо потрібності у покращенні якості громадського управління:

інформування населення адміністративно-територіальних одиниць про рішення щодо розроблення містобудівної документації, наміри забудови відповідних територій, земельних ділянок і прогнозовані правові, економічні та екологічні наслідки цього;

громадське обговорення документації з планування і забудови територій, земельних ділянок, проектів місцевих правил забудови, змін до них;

розгляд пропозицій та зауважень, які отримані за результатами громадського обговорення, прийняття та оприлюднення рішень щодо їх урахування або мотивованого відхилення;

узгодження інтересів територіальних громад у разі виникнення розбіжностей при вирішенні питань планування суміжних територій;

інформування через засоби масової інформації про затвердження документації з планування територій, місцевих правил забудови, змін до них, рішень про надання земельних ділянок під забудову;

оприлюднення місцевих правил забудови, змін до них та постійну доступність цих правил до широкої громадськості.

2. Уся аналітична інформація щодо житлових, комунальних, виробничих відносин та ін, що передбачає створення окремих систем розрахунків:

за послуги, що влада зобов'язана надавати за переліком безкоштовних послуг;

інші послуги, які надаються за платним тарифом, що визначає власник інформації, з урахуванням експлуатаційних витрат.

Подальше поширення вмісту даної Концепції до програмного вигляду завдань (зміст та терміни) на розвиток е-урядування повинне обпирається на сконцентроване вираження ідеології розвитку е-урядування як нового етапу розвитку суспільних відносин взагалі. Тобто це повинна бути повноважна місцева політика щодо створення місцевих інформаційних ресурсів, інакше місцеве самоврядування замість сучасного е-урядування на підставі бажаної е-демократії отримає апарат тривіального обміну думками та плітками на підставі елементарного форуму "останніх новин".

Надання електронних послуг базується на створенні спеціальних центрів (пунктів) надання послуг при інформаційно-аналітичних центрах розвитку населених пунктів (ІАЦР), центрів інформаційного обслуговування населення (call-центри), порталів надання електронних державних послуг, які працюють за принципом "єдиного вікна", але за виключенням збору даних про фізичних та юридичних осіб без їх на то згоди. Тому обіг та захист даних контролюється за допомогою електронній приймальні при кожному ІАЦР, де замовлені (або визначені для оприлюднення) дані поширюються на сайті населеного пункту або персонально згідно отриманих пропозицій, заяв, скарг, потрібності у видачі довідок тощо.

Фізичні та юридичні особи, які виконують різноманітні платіжні і неплатіжні операції, що не зв'язані із проблемами е-демократії та взаємодії з органами влади, вирішують ці проблеми іншими від інформаційно-комунікаційній системи місцевого е-урядування на підставі послуг Українського державного підприємства поштового зв'язку "Укрпошта" та інших техніко-технологічних засобах. Відповідальність за захист інформації при цьому несе власник цих закладів, де безпеку зв'язку може посилити користуванням електронним цифровим підписом. Це стосується також умов взаємодії населення з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, оскільки кожна фізична та юридична особа має право надавати та отримувати електронні документи, що мають юридичну силу.

Для забезпечення більш широкого доступу територіальних громад до усього інформаційного суспільства України та світу передбачається поєднання ІАЦР як носіїв інформаційних ресурсів та апаратно-програмної бази місцевого е-урядування в АР Крим через єдиний регіональний центр та далі з Українським Центром підтримки електронного урядування. Це надасть можливість доступу до інформаційних ресурсів інших регіонів України та науково-методичної, технологічної, консультативної, навчально-методичної та просвітницької підтримки органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу і громадських організацій з питань впровадження і застосування технологій е-урядування та інформатизації суспільства взагалі на підставі зворотного зв'язку.

5.2. Організація "зворотного зв'язку" з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій

Ефективна система місцевого самоврядування має передбачати модель, орієнтовану на потреби і інтереси населення у складі їх територіальних громад, так звану "клієнтоорієнтовану модель". Проте проблема полягає в тому, що в даний час населення не включене в процес управління з достатньою ефективністю для впливу на якість рішень, що приймає влада. Тому необхідно здійснити певну децентралізацію управління за допомогою зміни традиційної ієрархічної моделі на "клієнтоорієнтовану модель" місцевого самоврядування. З цією метою найважливішим елементом системи місцевого самоврядування виступає система зворотного зв'язку, що додає управлінню на місцях системні ознаки: стійкість, автономність (самодостатність), цільову орієнтованість, високу інтеграційну здатність. У сучасний термін науково-технічного розвитку е-технологій та суспільної обізнаності ця проблема перестала бути недосяжною її рутинністю, та може бути вирішена за згодою та на користь усіх сторін процесу: налагодження зворотного зв'язку може сприяти значному підвищенню ефективності обміну управлінською інформацією.

Не посилаючись на ідеологічні настанови держаної політики е-урядування взагалі як керівництва з практичних дій, концепція розвитку місцевого е-урядування розглядає вже більш глибоку базу її організації на рівні типової структури та особливостей системи зворотного зв'язку(СЗЗ), яка використовує наступні частини:

Електронна приймальня (ЕП) - призначена для ідентифікації інформації (з визначенням постачальника та одержувача), маршрутизації самої інформації або перенаправлення відвідувача ЕП.

Інформаційно-аналітичний центр розвитку (ІАЦР) - є вузол аналітичної обробки інформації для підтримки роботи СЗЗ.

Термінал системи зворотного зв'язку (ТСЗЗ) - апаратно-програмний комплекс, призначений для безпосереднього доступу користувача до СЗЗ.

Система передачі даних (СПД) - програмно-апаратна система забезпечення зв'язку між частинами СЗЗ.

При цьому стосовно СЗЗ необхідно зазначити, що:

1. Користувачі СЗЗ - зареєстровані клієнти системи зворотного зв'язку, якими можуть бути: організації населеного пункту (підрозділи органів місцевого самоврядування, представники бізнесу, підприємства ЖКГ і т. ін.), населення (мешканці, гості і т. ін.). При цьому усі користувачі СЗЗ є з одного боку - постачальником інформації, що відноситься до його діяльності, з іншого боку - одержувачем інформації.

2. Контролюючі органи – державні організації, які своїми територіальними підвідомчими структурами контролюють виконання вимог чинного законодавства у межах функціонування СЗЗ, вимог щодо захисту інформації, термін виконання послуг та їх якість, і т. ін.

3. СПД - суттєво є "інформаційною шиною", яка забезпечує зв'язок користувачів СЗЗ на різних рівнях органів влади через портали зв'язку: "зовнішній" - для регіонального рівня та "внутрішній" - для рівня місцевих органів самоврядування.

Програмна частина ТСЗЗ передбачає наявність інтерфейсу із списком питань, що істотно полегшує як введення інформації користувачем, так і подальшу обробку цієї інформації. Перелік (список) питань - деревовидний ієрархічний список (запити, замовлення, скарги і т. ін.) використовується користувачем для формування повідомлень, що відправляються за системою зворотного зв'язку. Змінювання (формування, додавання) списку питань може мати необмежений розвиток за умови формалізації питань, забезпечення безпеки інформації та виконання вимог чинного законодавства.

Схема організації "тестового режиму "зворотного зв'язку" за типом "питання - відповідь" та інструменту її реалізації у вигляді Форуму на базі сайтів органів влади розглядається як типова щодо надання рівнів доступу до інформації та переліку електронних послуг, що надаються.

Рівні доступу:

1. Доступ без авторизації. Забезпечується за умовчанням на всіх сайтах, що дозволяє будь-якому користувачеві отримати загальнодоступну (відкриту) інформацію, представлену на сайтах (інформаційно-довідкові дані, новини, оголошення і т. ін.), а також ті послуги, що не потребують авторизації.

2. Доступ авторизованим користувачам. Забезпечується можливість здобуття повнішої інформації і розширеного переліку послуг персонально для вказаного користувача залежно від прав, призначених користувачеві, та відповідності їх рівня даним, що запрошені на вибраному сайті.

Перелік послуг, що надаються:

1. Послуги за місцем перебування. Перелік послуг ЗАГАЛЬНОГО доступу, що надаються користувачам, зареєстрованим на сайті "Верхнього рівня".

2. Послуги за місцем реєстрації. Перелік послуг ПЕРСОНАЛЬНОГО доступу, що надаються користувачам, зареєстрованим на сайті "Нижнього рівня".

У схемі використовуються сайти двох рівнів:

1. Сайт "Верхнього рівня" - сайт органів регіонального рівня (регіон зі складу населених пунктів, що мають свої місцеві органи влади). Функціонально в рамках роботи "зворотного зв'язку" сайти вказаного рівня направляють користувача в процесі авторизації (локалізації) на відповідний сайт "Нижнього рівня" вибраного населеного пункту, вказаного користувачем як місце реєстрації ("прописки"). Сайт даного рівня надає користувачеві лише послуги ЗАГАЛЬНОГО доступу та організує "зовнішній портал" СЗЗ.

2. Сайт "Нижнього рівня" - сайт місцевих органів влади, повноваження яких поширюються на територію, на якій зареєстрований ("прописаний") користувач сайту. Сайт даного рівня надає користувачеві, зареєстрованому на цьому сайті як гість, лише послуги ЗАГАЛЬНОГО доступу. Для користувачів, зареєстрованих інакше (мешканець, власник нерухомого майна на даній території і тому подібне), надаються послуги ПЕРСОНАЛЬНОГО доступу залежно від призначених прав при реєстрації. На цьому рівні організується "внутрішній портал" СЗЗ.

Для зв'язку між сайтами використовується Службовий інтерфейс. Для входу на сайт використовується стандартний інтерфейс сайту прийнятий в WEB середовищі. Апаратно сайти зв'язані інформаційно-комунікаційною мережею - локальною або глобальною (Інтернет).

5.3. Особливості захисту інформації при використанні е-технологій

Особливість розвитку е-урядування в АР Крим полягає в необхідності організації захисту інформації в межах приватного або публічного права на її власність учасників "зворотного зв'язку" в інформаційно-комунікаційній інфраструктурі та, що є особливо

важливим, в базах даних та знань апаратно-програмних засобів, які використовуються суб'єктами е-урядування для взаємодії. Такий підхід дозволяє:

в рамках сучасних вимог в комплексі використовувати технічні можливості е-урядування у повсякденному житті;

інтегрувати інформаційну інфраструктуру населеного пункту з використанням єдиної системи образів і понять;

вбудовування перспективних інформаційних е-технологій в єдине міське (сільське, селищне) середовище як шукану базу е-демократії та е-урядування.

Проте, розробникам та користувачам е-технологій слід звернути увагу на особливості захисту "е-інформації" у відмінність від механічної обробки інформації на паперових носіях:

1. Вимоги до захисту інформації у будь-якому вигляді, насамперед, пов'язані з її властивостями. До основних властивостей інформації належать: достовірність, цілісність, доступність, захищеність, цінність. У відмінність від документообігу на паперових носіях, що захищено окремим діловодством, порушення зазначених властивостей у віртуальному обігу електронних даних може поширюватися від можливості зміни змісту "е-інформації" аж до її втрати. Тому забезпечення особливих умов захисту властивостей "е-інформації" є необхідною складовою е-технології, що не виключає також обліку її обігу (за умови державної власності на неї) згідно вимог конфіденційного діловодства.

2. Основні умови та вимоги щодо забезпечення захисту властивостей інформації при використанні е-технологій встановлені у нормативних документах з технічного захисту інформації (НД ТЗІ). Контроль за виконанням вимог цих документів в Україні виконує Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (ДССЗІ). Оскільки Концепція розглядає інформацію, яка має відношення до діяльності органів влади, тому виконання вимог НД ТЗІ стосовно інформації та технологій роботи з нею - обов'язково.

3. Важливою особливістю інформації у електронному вигляді є її значно більша залежність від "електричних" змін носія інформації на відмінність від паперових носіїв. Що суттєво впливає на основні властивості інформації. Основою е-технологій є використання електричних сигналів, тому питання забезпечення "електричної" безпеки безпосередньо впливають на захист інформації. Порушення "електричної" безпеки у е-технологіях призводить до часткової або повної втрати інформації у разі відсутності її захищеної копії.

4. Сучасне використання е-технологій стосовно інформації, в першу чергу, переслідує автоматизацію діяльності шляхом заміни механічної роботи з інформацією на паперових носіях на використання інформації в електронному вигляді. Тобто змінюється інструмент, при цьому сама технологія його використання зазвичай залишається на рівні правил та умов роботи з паперовими носіями. Зазначена особливість значно збільшує загрози впливу поточних умов на властивості інформації. Що надалі може привести до суттєво значних втрат і не тільки фінансових.

5. Важливим чинником при виборі засобів забезпечення безпеки інформації для реалізації сучасних різноманітних завдань на основі е-технологій є оптимізація витрат на рівень безпеки інформації при мінімальному обмеженні у процесі роботи з інформацією. Тому на самперед важливим стає вибір інформаційної технології, яка забезпечує "усунення" причин загроз інформації, на відміну від засобів захисту (його забезпечення), які "борються" з наслідками" і, як правило, "особисто" з кожним, що у кінцевому рахунку суттєво впливає на вартість систем роботи з інформацією.

6. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на основі використання WEB сайтів та глобальної мережі Інтернет передбачає вживання апаратних, програмних (або спільно) засобів. При цьому "територіальне" розміщення цих засобів у рамках одного процесу роботи з інформацією може бути не локальним, але й рознесеним на

місцевості (у просторі). Це потребує додаткової уваги (умов) щодо безпеки інформації під час її передачі між складовими частинами у процесі роботи. Також важливою особливістю є те, що використання відкритої мережі Інтернет збільшує не тільки можливості "потенційних" користувачів інформації для яких вона призначена, але й кількість користувачів та процесів (наприклад, комп'ютерних вірусів), яким необхідно обмежувати доступ до інформації.

7. Використання інформації у процесі прилюдної діяльності органів влади має обмеження стосовно доступності до інформації про окрему людину відповідно 32 статті Конституції України, що накладає додаткові умови забезпечення безпеки інформації. Тому вирішення завдань авторизації (ідентифікації, аутентифікації) не тільки користувачів інформації, але і процесів роботи з нею, розподілення прав допуску та доступу до інформації є важливою умовою для забезпечення конституційних прав людини. Ця особливість у сукупності з е-технологією потребує використання особливих інформаційних технологій.

8. Нові інформаційні технології роботи з електронною інформацією повинні на всіх рівнях роботи забезпечувати захист властивостей інформації, що дає можливість на самому низькому (самого надійному) рівні вирішувати питання гарантування безпеки інформації. Використання у е-технологіях апаратних, програмних засобів та технологій роботи з інформацією, які (окремо кожний) гарантують необхідний рівень безпеки інформації, дозволить у сукупності забезпечити необхідний, гарантований рівень безпеки інформації.

6. Е-демократія на рівні місцевого е-урядування

Концепція ідеології е-демократії в Україні встановлює: "Суть електронної демократії полягає у використанні інформаційно-комунікаційних технологій з метою посилення демократичних процесів в умовах існування представницької демократії. Мета електронної демократії полягає у створенні фундаменту для участі людини та громадянина у прийнятті державних рішень, посилення впливу на формування і реалізацію державної політики, вирішення питань місцевого значення, посилення прозорості та підзвітності органів влади громадянам". Це є абсолютно обґрунтованою установкою на створення е-демократії, але потребує розвитку її суттєвих та цільових аспектів при роботі в конкретних умовах управління матеріальною та фінансовою основою територіальних громад.

В цьому сенсі формування думки про розвиток е-демократії на рівні місцевого самоврядування в умовах існування представницької демократії є більш складним процесом, чим тільки впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, якщо не виставляти е-демократію тільки як технологічну можливість вільного багатостороннього спілкування "всіх зі всіма" за допомогою сучасних технологій.

По-перше, для розвитку е-демократії на рівні місцевого самоврядування потрібна наявність самої демократії як реального права територіальної громади на прозорий доступ до інформаційних ресурсів та участь у рішеннях влади стосовно власних і суспільних інтересів та ін.

По-друге, діставання такої можливості виникає в інформаційному суспільстві від моменту появи у кожного чиновника технічної можливості спілкуватися із множинністю суб'єктів е-урядування та дозволу вищого керівництва на використання тій або іншій інформації.

По-третє, необхідність впровадження системи захисту безпеки потужного багатолюдного напрямку спілкування органів влади із членами громади щодо питань їх життєдіяльності, власного життя та даних як фізичних осіб (ст. 32 Конституції України), ніяк не може виключати цей зворотний зв'язок із поняття "е-демократія", хоча доступ до цієї інформації буде обмежено для третіх осіб без обмеження доступу до іншої інформації.

Таким чином, е-демократія на рівні місцевого самоврядування, коли йдеться про підвищення її якості в найбільш чутливої для населення теми власності, не може створю-

ватися без попередньої розробки проекту інформатизації органів місцевого самоврядування, бо "ніщо із нічого не виходить".

Таким чином, для цивілізованого поширення е-демократії на рівні місцевого самоврядування як фундаменту державної політики е-урядування потрібна наявність місцевій програми інформатизації (на прикладі міста-регіону Севастополь та міста Джанкой АР Крим) із зрозумілою та реалістичною за фінансовим забезпеченням системою етапів її реалізації як взагалі розвитку місцевого е-урядування.

7. Етапи розвитку місцевого е-урядування

Концепція розвитку е-урядування в Україні як керівний документ щодо впровадження та розвитку е-урядування на рівні місцевого самоврядування, передбачає реалізацію цього процесу за чотири етапи, перелік яких наведено за важливістю урахування взаємодії із програмою розвитку е-урядування в АР Крим, що має бути створена на підставі цієї Концепції:

1. На першому етапі розвитку е-урядування в Україні буде сформована нормативно-правова база, у тому числі єдині стандарти, протоколи і регламенти взаємодії суб'єктів електронного уряду, а також створення національного реєстру електронних інформаційних ресурсів, WEB-сайтів органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

2. На другому етапі планується створення Українського центру підтримки електронного уряду, через який повинні реалізовуватись державні електронні послуги (видача довідок, ліцензій, дозволів).

3. На третьому етапі передбачається створення об'єднаних порталів міністерств, відомств, служб, які сприятимуть двосторонній взаємодії органів державної влади і громадян країни.

4. На четвертому етапі планується створити єдиний WEB-портал електронного уряду як єдину точку доступу до всіх видів електронних державних послуг для громадян та організацій.

Електронна взаємодія громадян і організацій з місцевими виконавчими органами, можливо, буде здійснюватиметься через єдиний портал і шлюз е-урядування в межах місцевій програми інформатизації. Завдання ж органів місцевого самоврядування полягатимуть в наданні "е-послуг" на базі формування і розвитку власних інформаційних ресурсів і систем.

Але при цьому слід ще раз зазначити, що Концепція місцевого е-урядування в АР Крим розглядає питання автоматизації документообігу та створення інформаційних ресурсів як етап передумови розвитку е-урядування. Проектування ж самого процесу е-урядування за його етапами повинно підходити до його суті як використання можливості сучасних техніко-технологічних засобів в процесі життєдіяльності суспільства та, зокрема, управління на основі інформації, що задовольняє поточним інформаційним потребам її користувачів в особі органів влади та суспільства.

8. Управління розвитком місцевого е-урядування

З метою урахування місцевих особливостей та можливостей при реалізації державної політики е-урядування та узгодженню дій щодо проектування етапів місцевого е-урядування, правові та проектні шляхи бачаться наступні:

1. Поліпшення разом із законодавчою, нормативною і правовою на місцевому рівні систем забезпечення е-урядування.

2. Використовування на місцевому рівні максимально роль статуту територіальної громади (муніципального кодексу).

3. Передбачити, використовуючи зарубіжний досвід, виділення в кожному виконавчому органі місцевого самоврядування спеціального відділу або уповноваженого з розвитку в населеному пункті програми "е-урядування" із спеціальним статусом.

4. Вивчення і розгляд необхідності створення в населеному пункті фондів розвитку "е-урядування" з метою залучення, разом з бюджетними, додаткових фінансових ресурсів для цієї роботи.

5. Підготовка органами місцевого самоврядування переліку нормативних і правових актів, необхідних для первинного забезпечення виконання відповідних програм і проектів.

6. Організація в загальнокримському масштабі стрункої системи навчання кадрів, особливо посадових осіб, підвищення їх кваліфікації і контролю за їх підготовкою у сфері інформаційних технологій, прирівнявши цей чинник при атестаціях і т. ін. до знання, наприклад, державної мови.

9. Місцеве е-урядування в умовах криз

Місцеве самоврядування в умовах криз (кризового стану, надзвичайних ситуацій та стану особливого періоду) повинно враховувати можливість обмеження державою традиційного для звичайного режиму життєдіяльності е-урядування.

Фактично це буде виражено зниженням рівня зворотного зв'язку між суб'єктами е-урядування шляхом державної заборони використання "відкритих" каналів обміну даними та/або припиненням їх дії взагалі з різних причин, наприклад, за рішенням їх власників або із-за технічного руйнування та ін.

За таких умов державне е-урядування в межах населеного пункту зобов'язано трансформуватися в місцеве е-урядування (для збереження керування зворотним зв'язком із населенням як різновид державного е-управління в умовах кризи), що максимально забезпечить згладжування вимушених державних заходів щодо тимчасового обмеження демократії в державі наявністю е-демократії на місцевому рівні:

як взаємодію через "внутрішній портал" до електронної приймальні ІАЦР усіх АРМ чиновників місцевих органів влади для вирішення їх функціональних обов'язків та надання суспільних муніципальних послуг, що ґрунтуються на єдиному протоколі обміну даними (зворотного зв'язку) з використанням інформаційно-аналітичних технологій та інформаційно-довідкових систем;

як доступ через "зовнішній портал" електронної приймальні ІАЦР в роботі органів самоврядування з територіальною громадою на базі захищеної системи виділених каналів зворотного зв'язку;

як забезпечення заходів застосування так званих "воєнних методів" управління та системи інформаційно-аналітичних центрів з питань антикризового управління на підставі завчасно створених ІАЦР за програмою інформатизації органів місцевого самоврядування як передумовою впровадження та розвитку місцевого е-урядування.

Таким чином система місцевого самоврядування сповна має здібності бути готовою до криз завчасно та з далекоглядним урахуванням автономності його територій від центрів державного управління завдяки наявності місцевих програм інформатизації із створенням ІАЦР та систем зворотного зв'язку. Бо тільки наявність подібного технологічного комплексу дозволяє у межах вимог державної політики е-урядування на рівні населених пунктів своєчасно проєктувати та створювати:

режими функціонування електронного урядування;

обмеження на електронне урядування для кожного з його режимів;

критерії переходу електронного урядування з одного режиму на інший режим.

10. Очікувані результати місцевого е-урядування в АР Крим

Забезпечення умов для розвитку електронного урядування та інформатизація органів місцевого самоврядування в АР Крим за напрямками:

захисту інформації;

підтримки та прийняття управлінських рішень;

зворотного зв'язку е-урядування;

запитів та імпорту відповідних даних у вигляді потрібних довідок та інших форм;

протоколи обміну даними ІАЦР у межах внутрішнього порталу (е-управління) та порталу зовнішнього середовища (е-демократія);

організація сайтів органів місцевого самоврядування на базі ІАЦР;

створення дистанційних тренувально-учбових тренажерів;

складової системи обліку та контролю натуральних та макроекономічних показників розвитку міст, регіонів та держави.

Це надасть можливість використання світових стандартів соціального управління, зокрема:

налагоджування ефективній взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування із громадянами, у тому числі недержавними громадськими організаціями та бізнес-структурами;

удосконаленні рівня знань та навичок державних службовців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в регіонах України, і, зокрема, в Автономній Республіці Крим, щодо ефективного використання технологій е-урядування та інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності;

поширення досвіду АР Крим щодо місцевого е-урядування та інформатизації органів місцевого самоврядування для впровадження в інших регіонах України як топового для інших адміністративно-територіальних складових е-урядування в Україні.

11. Післямова

Концепція розвитку е-урядування в Автономній Республіці Крим створена за фінансової підтримки Міжнародного фонду "Відродження":

на підставі проекту № 40464 "Заходи з впровадження електронного урядування, електронної демократії та інформатизації місцевого самоврядування в АР Крим";

в рамках Меморандуму про співпрацю щодо розробки та втілення спільної програми "Сприяння впровадженню електронного урядування, електронної демократії та інформатизації органів місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим, зокрема, у містах Алушта, Судак та Ялта" між:

Державним комітетом інформатизації України;

Радою Міністрів Автономної Республіки Крим;

Державним підприємством "Держінформресурс";

Севастопольським відділенням Всеукраїнського Комітету підтримки Програми ООН щодо навколишнього середовища (СВ УкрЮНЕПКОМ);

Міжнародним Фондом "Відродження".

Керівництво проекту виражає щире подяку консультантам проекту, що діяли безкоштовно, за лобювання проекту та надані пропозиції при розробці Концепції розвитку е-урядування в АР Крим як дуже складного документу з-за невирішеності деякої нормати-

вно-правової бази щодо розвитку інституту місцевого самоврядування в Україні, інформатизації його органів влади, адекватній теорії власності на майнову та фінансову основу територіальних громад, системний та комплексний облік містобудівних об'єктів, відповідальність їх власників за наслідки діяльності та ін., у складі:

Бельдей Марина Віталіївна - головний консультант Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування, житлово-комунального господарства й регіональної політики;

Клименко Геннадій Олексійович - член постійної робочої групи з питань землі й нерухомості Ради інвесторів при Кабінеті Міністрів України, кандидат технічних наук;

Коваленко Микола Андрійович - начальник управління законодавства з питань земельних відносин, агропромислового комплексу й охорони навколишнього середовища Міністерства юстиції України;

Козелков Сергій Вікторович – Директор ДП «Центральний науково-дослідний інститут навігації і управління», доктор технічних наук.

Ларіонов Олександр Миколайович – головний інженер ТОВ "Кримське аерокосмічне агентство", кандидат технічних наук;

Омельянець Сергій Миколайович – головний консультант Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, кандидат медичних наук.

Синицький Валентин Борисович – Джанкойський міський голова.